

4. I hvilket omfang er individet eller gjældende folkeret faktisk rettighedssubjekt?
5. Forbyrder folkeretten soroveri?
6. Hvem kan gøre ansvar gjældende over for en stat der har begået et folkeretsbrud der krænker en privat persons beskyttede interesser?
7. Kan fremmede stater være pligt- eller rettighedssubjekter i intern ret?

B.

1. Kan dyr være rettigheds- eller pligtsubjekt?
2. Er en organisme mere end summen af dens dele? (jfr. Jørgen Jørgensen, *Psykologi*, 38-41).

C.

Virkelighed og Gyldighed, kap. IX.

Ross, «Klinge-Sagen», *U* 1946, 247.

H. Lauterpacht, *International Law and Human Rights* (1950), 3 72.

Torsten Gihl, «Begreppet -folkrättsbrutt-», *Studier i internationell rätt* (1955), 224.

§ 3.

SUVERANITETSBEGREBET

1. Suveranitetsbegrebets funktion i folkeretten: det antages at være afgørende for stillingen som folkeretssubjekt og kilde til en række suveranitetsrettigheder.

Begrebet »suveranitet« har spillet en meget stor rolle både i den videnskabelige behandling af folkeretten og i den praktisk-politiske terminologi. Men der er næppe noget område, hvor der hersker større uklarhed og forvirring end her. Det er ikke alene det, at der snart findes lige så mange definitioner af suveranitetsbegrebet som forfattere; men også, at der ikke hersker enighed om hvad dette begreb skal tjene til i folkeretten. Ofte har man endog slet ikke gjort sig dette klart. Man kan finde vidtloftige droftelser af begrebets rette definition uden at det med et ord siges, hvilken videnskabelig interesse der knytter sig til at opstille et sådant begreb. Man overser herved at videnskabens genstand er problemer og deres løsning. Begrebsdannelsen er alene et middel hertil, og ethvert begreb må derfor være knyttet til en bestemt problemstilling. Når begrebet, trods megen kritik, stadig kan spille en så dominerende rolle hænger det sikkert sammen med, at der til det mere eller mindre bevidst er associeret følelsesbetonede forestillinger om statsmagts højhed og hellighed.

Under disse forhold måtte en eksakt kritik rette sig mod hver enkelt definition af suveranitetsbegrebet. En sådan opgave lader sig na-

Ross: *Leubogv folkereft*

turligvis ikke gennemføre indenfor denne fremstillings rammer. Det er derfor nødvendigt, på bekostning af eksaktheden, at forsøge på at fremdrage nogle hovedlinier der går igen i de gængse opfattelser.

I store træk kan man da sige at begrebet om suveranitet i første række skal tjene til at karakterisere folkerettens subjekter, eller ihvertfald folkerettens subjekter *par excellence*. Man går ud fra at folkeretten er den ret der binder stater (eller ihvertfald i første række stater). Spørgsmålet bliver derfor igen, hvad der væsentlig karakteriserer en stat til forskel fra underordnede, territoriale retssamfund, som fx kommunen. Man plejer som bestanddele i staten at nævne tre, nemlig: et menneskeligt samfund, et territorium som basis herfor, og en retsorden der organiserer gruppen til en enhed. Men disse marker alene er ikke i stand til at adskille staten som det folkeretlige subjekt fra andre territorialt organiserede retssamfund. Det afgørende skelne mærke søges da netop i suveraniteten. Denne er altså formelt en rets egenskab ved staten (eller den statslige retsorden) hvorved denne principielt adskiller sig fra andre samfund på en sådan måde at staten der ved kvalificeres som folkeretligt subjekt.

Hvori består så materielt denne egenskab? Svaret herpå går typisk i retning af at staten er en »højeste orden« eller »højeste magt« der indadtil ytrer sig i at staten er den absolut højeste herskermagt der ikke kender nogen anden magt ved siden af sig eller over sig; og udadtil deri at staten er retlig uafhængig af andre stater selvom den må anerkende disse som sine ligemand.

Suveranitet defineret på denne måde er altså i første række afgørende for statens stilling som folkeretlig subjekt overhovedet. Men desuden mener man at der af suveraniteten udspringer en række rettigheder for staten. Som indre suveranitetsrettigheder plejer man at anføre retten til egen politisk organisation, retten til egen lovgivning og forvaltning. Ofte antages det at den indre suveranitet spalter sig i en »territorialhøjhed« og en »personalhøjhed«, således at der af den første følger en ret for staten til at lovgive og forvalte med hensyn til alle personer og ting der findes på territoriet; og af den sidste en tilsvarende ret med hensyn til en vis personkreds (statens borgere), uanset hvor disse befinder sig. Som ydre suveranitetsrettigheder anføres retten til fuld folkeretlig handleevne - specielt retten til diplomatisk samkvem (gesandtskabsretten) og retten til at slutte traktater - desuden ret til lighed og agtelse, retten til ukænkelighed med hensyn til territorium og borgere, m.m.

Suveranitet

UBP
105834